

Vergaderjaar 1987–1988

20 464 (R 1346)

Overeenkomst inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Hongaarse Volksrepubliek, Boedapest, 2 september 1987

Nr. 1

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 24 februari 1988. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer dan wel de Gevolmachtigde Minister van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 25 maart 1988.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 15 februari 1988

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 2 september 1987 te Boedapest tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Volksrepubliek Hongarije inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen (Trb. 1987, 172)²

Een toelichtende nota bij deze Overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor Nederland en Aruba gevraagd.

Aan de Gouverneur van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 24 februari 1988 over te leggen aan de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Minister van Aruba is van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW; Art. 61, (3), G. W. 1972, en Art. 24 Statuut

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Een overeenkomst inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen heeft ten doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de Overeenkomstsluitende Partijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen. Het overleg inzake de onderhavige op 2 september 1987 te Boedapest tot stand gekomen Overeenkomst (Trb. 1987, 172) heeft plaatsgevonden op initiatief van Hongarije.

Economische situatie in Hongarije

De Hongaarse volkshuishouding wordt gekenmerkt door het staats eigendom van de voornaamste produktiemiddelen en door het staatsmonopolie op de buitenlandse handel. Hoewel de particuliere sector sedert 1980 in omvang is toegenomen, blijft de betekenis ervan beperkt.

Nadat Hongarije na de Tweede Wereldoorlog in een snel tempo was getransformeerd tot een centraal geleide volkshuishouding, werd in de jaren zestig een hervormingskoers ingeslagen. Deze hervormingskoers is gericht op het verbeteren van de produktiviteit en de efficiëntie van de volkshuishouding door middel van het decentraliseren van de besluitvorming en het invoeren van meer marktconforme elementen. Het uiteindelijke doel is het bewerkstelligen van wat de Hongaarse autoriteiten een socialistische markteconomie noemen, waarin de overheid via haar fiscale en monetaire politiek en een stelsel van regelgeving het economische proces op indirecte wijze stuurt.

Nadat de Hongaarse buitenlandse schuld in de tweede helft van de jaren zeventig snel gestegen was, werd in 1979 een begin gemaakt met een op aanpassing gerichte politiek. De hoofddoelstellingen van deze politiek waren het kweken van een overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans in verband met de noodzaak de netto buitenlandse schuld te verminderen, alsmede het handhaven van de levensstandaard van de bevolking. Het budgettaire beleid dat in het verleden vooral gehanteerd werd om de economische groei te stimuleren, werd eveneens ingezet ter verbetering van het externe evenwicht. Door het matigen van de (overheids)investeringen werd indirect namelijk ook de invoerbehoefte getemperd.

In 1986 is de Hongaarse economische politiek gericht op het bereiken van een economische groei van 2 à 3% onder handhaving van evenwichtige interne en externe economische verhoudingen. Daarbij wordt gestreefd naar een consolidatie van de netto buitenlandse schuld en het verhogen van het investeringsniveau. Door middel van het versoepelen van de joint-venture wetgeving wordt bovendien getracht meer westerse investeringen aan te trekken.

Economische relatie Nederland-Hongarije

De handel tussen Nederland en Hongarije laat sedert 1983 weer een stijgende tendens zien. Zo steeg de Nederlandse uitvoer van f 304 miljoen in 1983 tot f 388 miljoen in 1985. De Nederlandse invoer steeg in de periode van f 252 miljoen tot f 266 miljoen. Het voor Nederland positieve saldo op de goederenrekening steeg derhalve van f 52 miljoen tot f 122 miljoen.

Mede in verband met de in Hongarije gevoerde economische politiek biedt dit land interessante mogelijkheden voor het westerse bedrijfsleven. Enige tientallen Nederlandse ondernemingen hebben de afgelopen jaren samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met Hongaarse bedrijven en er is inmiddels één gezamenlijke onderneming opgericht.

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in de Overeenkomst voorkomende begrippen. Nadat van Nederlandse zijde was uitgelegd dat «enige prestatie met een economische waarde» in het *eerste lid onder letter c* is opgenomen om diensten als bijvoorbeeld marketingdiensten, waarvan de economische waarde moeilijk exact is vast te stellen, onder het begrip investeringen te doen vallen, ging men aan Hongaarse zijde akkoord. In het *derde lid* worden naast de directe alleen die vormen van indirecte heerschappij bedoeld die voor de Hongaren aanvaardbaar zijn. Daarbij moet gedacht worden aan nieuwe investeringen van een reeds in Hongarije werkzame Nederlandse onderneming, bijvoorbeeld de opening van een nieuwe vestiging elders in het land.

Een investering gedaan door een Nederlandse dochtermaatschappij gevestigd in een derde land beschouwen de Hongaren als een indirecte investering die niet onder deze overeenkomst dient te vallen. Aldus wordt vermeden dat een onderneming uit een derde land waarmee Hongarije niet een dergelijke overeenkomst heeft gesloten, rechten verkrijgt op basis van de onderhavige Overeenkomst.

In *artikel 2* wordt onder meer bepaald dat alleen investeringen van na 1 januari 1973 onder de werking van de overhavige overeenkomst vallen. Deze bepaling is op verzoek van Hongarije opgenomen. Op 1 januari 1973 is een wet in werking getreden die joint-ventures tussen Hongaarse en buitenlandse investeerders mogelijk maakt. Voor zover bekend zijn er geen Nederlandse investeringen in Hongarije en Hongaarse in Nederland van voor 1 januari 1973.

Artikel 3 behelst de in overeenkomsten als de onderhavige gebruikelijke bepalingen omtrent de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij zullen krijgen. Op Hongaars verzoek is in het tweede lid toegevoegd dat de nationale behandeling wat de veiligheid en bescherming van investeringen betreft «fysiek» is, opdat duidelijk wordt dat brandweer- en politiebescherming bedoeld zijn en geen «economische» bescherming door de Staat ingeval bijvoorbeeld een investeerder failliet gaat.

Op Nederlands verzoek is *het vierde lid* aan artikel 3 toegevoegd. A contrario kan men hieruit afleiden dat nationale regelingen ten aanzien van belastingen moeten voldoen aan het gesteld in het eerste en tweede lid.

In *artikel 4* worden de voorwaarden omschreven welke het onrechtmatige karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering.

Nadat door de Nederlandse delegatie uitgelegd was dat onder de werkelijke waarde van een investering verstaan moet worden de waarde alsof er nooit een onteigening of nationalisatie heeft plaatsgevonden, ging men aan Hongaarse zijde akkoord met het Nederlandse tekstvoorstel.

Krachtens *artikel 5* zullen gelden voortvloeiende uit investeringen kunnen worden overgemaakt in een convertibele valuta. Op Hongaars aandringen zijn salarissen niet als voorbeeld opgenomen. De Hongaarse wet voorziet in een maximale transfer van 50% van het salaris. De gedachte hierachter is dat de overige 50% nodig zijn om in Hongarije te leven. Deze in een wet vastgestelde garantie van 50% achtte de Nederlandse delegatie voldoende waarborg voor de transfer van een groot gedeelte van de salarissen.

Verder kan worden opgemerkt dat de harde garantie die de bepaling biedt zich alleen uitstrekt tot die zaken die onder de bevoegdheden van de overheden zelf vallen. Dit betekent dat niet meer wordt gegarandeerd dan dat beschikbare tegoeden kunnen worden gewisseld in andere valuta en kunnen worden overgemaakt.

Artikel 6 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering op grond van de Wet herverzekering investeringen van 23 april 1969 (Stb. 268). Hoewel Hongarije thans niet in aanmerking komt voor herverzekering krachtens deze wet is dit standaardartikel opgenomen voor het geval deze situatie zich in de toekomst wijzigt.

Artikel 7 is opgenomen op Hongaars verzoek en vormt een aanvulling op hetgeen het vijfde lid van artikel 3 bepaalt. Beide bepalingen zijn bedoeld om een voor de investeerder zo gunstig mogelijke behandeling te garanderen.

Geschillen die tussen de beide Overeenkomstsluitende Partijen mochten rijzen zullen ingevolge *artikel 9*, indien mogelijk, langs diplomatieke weg worden geregeld. Wanneer dat geen succes heeft, zal het geschil, indien een van de Partijen dit wenst, aan arbitrage worden onderworpen. Het noemen in het artikel van de President van het Internationale Gerechtshof als degene die een scheidsrechter mag aanwijzen indien een der Partijen dit niet tijdig heeft gedaan, stuitte aanvankelijk op weerstand aan Hongaarse zijde. In sommige internationale overeenkomsten heeft Hongarije enkele algemene voorbehouden gemaakt ten aanzien van de bevoegdheden van het Internationale Gerechtshof. Aangezien het bij dit artikel slechts gaat om een procedurele bemoeienis van de President van het Hof, ging de Hongaarse delegatie uiteindelijk akkoord. In het *zesde lid* is op Hongaars verzoek «in eerbiediging van het recht» nader gespecificeerd om de rechter enig houvast te geven en opdat duidelijk wordt dat eerst gekeken moet worden naar deze overeenkomst. Van Nederlandse zijde is hiermee akkoord gegaan omdat de specificatie niet limitatief is.

Artikel 10 bevat bepalingen omtrent de te volgen procedure bij een geschil tussen een investeerder en het gastland. Door Hongarije is gesteld dat een arbitrageprocedure tussen de Staat en een investeerder alleen kwesties van onteigening of nationalisatie kan betreffen. Van Nederlandse zijde werd hiertegen betoogd dat ook in andere minder belangrijke gevallen ook een dergelijke procedure mogelijk moet zijn. Hongarije vreest echter dat investeerders hun toevlucht zullen nemen tot internationale arbitrage in gevallen waarin de nationale rechtsgang een goede oplossing kan geven. Van Nederlandse zijde werd erop gewezen dat een investeerder niet gauw voor internationale arbitrage zal kiezen aangezien dit een kostbare en langdurige procedure is. Dit vermocht de Hongaarse delegatie niet te overtuigen. In het licht van een als geheel zeer aanvaardbare en in verregaande mate met het door Nederland gehanteerde standaardmodel overeenkomende verdragstekst, heeft de Nederlandse delegatie zich hier uiteindelijk bij neergelegd.

Het *derde lid* is toegevoegd omdat Hongarije op dit moment het lidmaatschap van het ICSID, het International Centre for Settlement of Investment Disputes, in overweging heeft. Eventueel lidmaatschap zal evenwel niets veranderen aan het hierboven genoemde standpunt. De Nederlandse Antillen wensen geen medegelding, Aruba wenst wel medegelding van deze Overeenkomst (*artikel 11*). Bij Hongarije bestaan geen bezwaren tegen medegelding voor dat land.

Artikel 12. De Overeenkomst zal een eerste looptijd hebben van vijftien jaar en daarna stilzwijgend worden verlengd voor een periode van telkens tien jaar. Ingeval de Overeenkomst wordt beëindigd zullen voor investeringen die voor de beëindiging zijn gedaan, de bepalingen van deze Overeenkomst nog vijftien jaar na diens afloop van kracht blijven.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Y. M. C. T. van Rooy

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
P. H. R. M. van der Linden

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding